

Aktiva metoder (SIDA/Forum Syd)

26 - 29 juni 2008

Jag fick möjlighet att för IAL: s räkning vara med på kursen Aktiva metoder på Sida Civil Society center i Härnösand. Här kommer en rapport om kursen, det är en vild blandning av torra fakta, personliga reflexioner och tips som jag hoppas kan vara användbara för andra som vill använda aktiva metoder

Vad handlar kursen om?

Aktiva metoder är ett paraplybegrepp för olika metoder för att skapa interaktivitet och att lära på ett annat sätt än den traditionella "katedermetoden". Jag vill minnas att en av föreläsarna gav en definition i stil med "undervisningsmetod där eleverna bearbetar verklighetsbaserade problem i en skapad situation" Under kursen var det främst metoderna forumspel och simuleringar som togs upp men det ryms egentligen fler metoder än dessa under "paraplyet" aktiva metoder.

Forumspel kommer ursprungligen från Brasilien där pedagogen Augusto Boal skapade metoden som ett sätt att ge människor i utsatta situationer möjlighet att själva bli medvetna om sin situation och hur de kan förändra den. Forumspel är en av de metoder som ingår i den samling teatermetoder, de förtrycktas teater, som Boal skapade.

Kort sagt går forumspel ut på att deltagarna tillsammans kommer överens om olika konfliktfyllda situationer som de vill undersöka, det kan exempelvis handla om en mobbningsituation på en arbetsplats. Sedan skapar deltagarna i små team en kort "pjäs" som illustrerar konflikten och som slutar utan en lösning. Pjäsen spelas upp i sin helhet för publiken. Efter detta spelas pjäsen upp ytterligare en gång med den skillnaden att publiken när som helst kan frysa spelet och gå in och byta ut en av karaktärerna (dock inte förövaren om det tydligt finns en sådan). På detta sätt får deltagarna en möjlighet att "känna på" olika roller och testa olika lösningar på konflikter i en skapad verklighet.

Simuleringar är olika typer av "interaktiva spel" som används för att skapa en parallell verklighet där deltagarna kan testa på och undersöka olika situationer. Ett exempel på en simulering som många känner till är handelsspelet. Handelsspelet är framtaget av Oxfam och belyser länders olika villkor i världshandeln. [Beskrivning av hur man leder handelsspelet finns i kompendiet "Aktiva metoder" som finns att läsa på IAL: s kontor]

Simuleringar består ofta av 3- 4 delar; Introduktion (genomgång av scenariot och regler för spelet), Aktivitet, Debriefing (Utrymme för att dela med sig av känslor och upplevelser samt dra slutsatser av simuleringen). Man kan också komplettera med mer teoretisk information för att bygga vidare på det som togs upp under simuleringen.

På kursen använde vi oss även en del av värderingsövningar och lärde oss en hel del **energizers** [övningar/lekar för att få upp energin öka koncentrationen i en grupp] och **ice-breakers** [övningar/lekar för att bryta isen skapa trygghet och gemenskap i en grupp].

OBS! Mer information om forumspel, simuleringar och andra metoder finns i kompendierna "Aktiva metoder" och "Handbok för dig som vill påverka – Tips för aktiva föredrag och workshop" som finns att läsa på IAL: s kontor.

En stor del av kursen bestod också av intressanta diskussioner kring ledarskap, pedagogik och gruppdynamik. Vi fick även själva testa på att leda en del övningar.

Vilka var där?

Kursen leddes av Sanna Inglestam-Duregård (Sida Civil Society Center) och Lotta Gerhardsson (Forum Syd). Kursdelen om simuleringar leddes av Linda Wolfgang och Micke Deubler från Simnet [Ett nätverk av pedagoger som arbetar med att utveckla metoder för aktivt lärande]. Kursdelen om forumspel leddes av Siv Eriksson och Jonna Arb som båda är skådespelare och gestaltterapeuter. På kursen var vi 23 personer från 18 olika organisationer.

Intryck av kursen:

Jag tyckte att det snabbt blev en väldigt öppen, tillåtande och positiv stämning i gruppen. Dessutom blev det tillfälle till massor av intressanta diskussioner med många engagerade människor. Det kändes peppande att höra hur mycket bra projekt som pågår här och där.

Ett par saker som var intressanta att notera är hur starka vissa tendenser var när det gäller hur vi reagerade på övningarna. Exempelvis var reflexerna att kasta sig in i handling, se tävlings/konkurrensförhållanden där dessa inte nödvändigtvis måste finnas och att [åtminstone i början] ganska enkelt acceptera givna regler [inte tänka utanför ”boxen”] och inte aktivt leta efter sätt att tänja på dem starka. Det här tror jag är ett exempel på hur aktiva metoder kan göra en medveten om beteendemönster som man har men kanske inte aktivt ”stödjer”.

Ett problem var möjligtvis att det tidvis blev lite väl intensivt och hoptryckt eftersom programmet var mycket späckat.

När är aktiva metoder användbara?

Jag tror att vi ofta överskattar vår egen [och andras] förmåga att ta till oss information på det traditionella ”katederiset”. I förskolan och eventuellt under de tidiga årskurserna är lärarna nog med att blanda in alla sinnen och inser att barnen lär mycket genom att göra/spela/leka, något som sedan tappas bort och ses som onödigt eller oseriöst. Jag tror att även vuxna behöver mer av den här sortens pedagogik! Dessutom kan det tänkas att olika personer lär sig på olika sätt och att vissa därför systematiskt missgynnas av traditionell undervisning som inte passar deras inlärningssätt.

En sak som är viktig att påpeka är att det är viktigt att skapa en bra ”grund” om man ska använda sig av aktiva metoder. Med detta menar jag att man måste jobba mer medvetet med att skapa en trygg stämning i gruppen eftersom metoderna kräver att deltagarna delar med sig av sin person och på så sätt ”riskerar” mer än vid traditionell undervisning.

Det är nog också viktigt att vara klar över vad man vill med användandet av den här typen av metoder, speciellt om man använder dem i en grupp som är ovan vid den här sortens pedagogik, eftersom det kan finnas en skepsis till nyttan med övningarna.

Fördelarna med aktiva metoder är bland annat att man kan öva praktisk problemlösning, samarbete, kommunikation, analys och empati. Vidare kan man skaffa sig konkret erfarenhet av situationer som man kanske inte kan uppleva i verkliga livet eller situationer som man behöver skapa en ”handlingsberedskap” inför. Slutligen tror jag att man kan förklara och ”verkliggöra” vissa komplexa problem på ett bättre sätt än med bara ord. I vissa fall tror jag att det också är så att deltagarna minns bättre när de har fått använda fler sinnen och själva varit aktiva. Speciellt bra tror jag att det är om man börjar med att ”grunda” med aktiva metoder för att sedan bygga på med ”fakta”.

Att tänka på när man använder aktiva metoder:

Som nämndes ovan kräver metoderna att deltagarna är aktiva och delar med sig av sig själva. Detta kräver att man skapar en atmosfär där alla kan känna sig trygga nog att kunna göra detta. Det finns naturligtvis inga enkla recept på hur en trygg atmosfär skapas men jag tror på att se till att: • man

har gott om tid så att inga steg eller frågor måste hastas över

- grunda med enklare mindre krävande övningar,
- vara noga med att genomföra debriefing efter de övningar som kräver det så att deltagarna inte går ifrån ”bärandes på mentalt skräp”
- framhålla att deltagande är frivilligt
- gärna vara mer än en ledare för att bättre klara av att observera och reagera på vad som sker i gruppen samtidigt som man ger information, svarar på frågor etc.
- vara väldigt bra förebredd
- försöka att jobba med öppna frågor och inte ”pracka på” publiken en tolkning

Lästips och webbsidor om aktivt lärande

(Har inte själv hunnit gå genom dessa utan refererar bara de tips som gavs på kursen)

- Att undervisa för utveckling – Susan Fontain
- Simuleringar – Yngve Hanson
- Games of simulation made easy – Ken Jones
- Raffa, raffa – Gary Shirts
- www.simnet.se
- Du har huvudrollen i ditt liv- Katrin Byréus
- Aktiva värderingar för 2000-talet – John M Steinberg
- De förtrycktas teater- Augusto Boal
- www.byreus.com
- www.forumteater.se
- www.steinberg.se
- www.arb-eriksson.se